

بررسی نقش واسطه‌ای سبک‌های شوخ‌طبعی در رابطه بین کینه‌توزی با ابعاد اساسی شخصیت

رستم قالبی حاجیوند*

دانشجوی دکتری روان‌شناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

چکیده

مقدمه: هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش واسطه‌ای سبک‌های شوخ‌طبعی در رابطه بین کینه‌توزی با ابعاد اساسی شخصیت (هگزاگو) است.

روش: به این منظور، ۲۰۰ نفر از معلمان مرد شهرستان قرچک به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند و با استفاده از پرسشنامه‌های خودسنجی کینه‌توزی (مارکوس و همکاران، ۲۰۱۴)، ابعاد اساسی شخصیت (هگزاگو - ۶۰)، (اشتون و لی، ۲۰۰۹) و سبک‌های شوخ‌طبعی (مارتین و همکاران، ۲۰۰۳) مورد آزمون قرار گرفتند. برای بررسی رابطه بین متغیرها از روش همبستگی پیرسون و از روش تحلیل مسیر برای ارزیابی مدل استفاده شد.

نتایج: نتایج همبستگی بین متغیرها نشان داد که کینه‌توزی با سبک‌های شوخ‌طبعی پرخاشگرانه و خودکاهنده، رابطه مثبت و با سبک شوخ‌طبعی پیونددهنده و شوخ‌طبعی خودافزایی رابطه منفی دارد. هیجان‌پذیری با کینه‌توزی رابطه مثبت، و وجدان و تجربه‌پذیری با کینه‌توزی رابطه منفی داشت. صداقت-فروتنی، برون‌گرایی، باوجدان بودن و تجربه‌پذیری با سبک شوخ‌طبعی پیونددهنده رابطه مثبت و سبک‌های شوخ‌طبعی پرخاشگرانه و خودکاهنده رابطه منفی داشتند. نتایج تحلیل مسیر نشان داد که روابط معنی‌دار بین ابعاد اساسی شخصیت و کینه‌توزی در صورت حذف نقش واسطه‌ای سبک‌های شوخ‌طبعی از بین می‌رود.

بحث و نتیجه‌گیری: گرایش افراد کینه‌توز به استفاده از سبک‌های شوخ‌طبعی منفی می‌تواند منجر به آسیب به خود فرد و دیگران شود. این یافته‌ها می‌تواند گام مهمی در جهت آموزش و ترویج سبک‌های شوخ‌طبعی مثبت و توانمندسازی افراد جامعه باشد.

نشریه علمی

روان‌شناسی بالینی و شخصیت

دوره ۱۷، شماره ۲، پیاپی ۳۳
پاییز و زمستان ۱۳۹۸
صص: ۷۷-۸۷

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۴/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۰/۲۲

مقاله پژوهشی

Journal of

Clinical Psychology & Personality

Vol. 17, No. 2, Serial 33

Autumn & Winter
2019 - 2020
pp.: 77-87

کلیدواژه‌ها: ابعاد اساسی شخصیت، سبک‌های شوخ‌طبعی، کینه‌توزی

*Email: rostamhajivand@yahoo.com

مقدمه

کینه توزی^۱ در اقتصاد رفتاری^۲ و زیست‌شناسی تکاملی^۳ به عنوان تمایل فرد برای ایجاد آسیب در یک فرد دیگر به بهای دریافت هزینه‌ای برای خود، حتی در غیاب منافع مستقیم برای انجام این کار، تعریف شده است (۱ و ۲). افراد کینه‌توز گاهی اوقات قید منافع خود را می‌زنند یا بهایی را می‌پردازند تا به دیگران آسیب وارد کنند که به نظر می‌رسد انگیزه آنها پیچیده‌تر از کسب منافع فوری یا اجتناب از هزینه‌های فوری باشد. زیرا این افراد تمایل دارند منافع خود را از طریق لذت ایجاد آسیب به دیگران جبران کنند (۳)، همچنین نگرانی‌های اخلاقی^۴ ممکن است در انگیزه افراد کینه‌توز نقش داشته باشد که باعث می‌شود افراد کینه‌توز حاضر به آسیب رساندن به خودشان باشند تا به دیگران آسیب برسانند زیرا آنها معتقدند که آنها مرتکب خطای اخلاقی یا رعایت اخلاق می‌شوند. به عنوان مثال، عبارت «قطع کردن بینی خود به نفع صورت خود»^۵ منشاء خود را از راهبه‌های قرون وسطایی دارد که به معنای واقعی کلمه بینی‌های خود را قطع می‌کردند تا از بربریان مهاجم که قصد تجاوز به آنها را داشتند، پرهیز کنند (۳).

علیرغم اهمیت بالقوه کینه‌توزی در درک جنبه‌های خاصی از رفتارهای اجتماعی (مثلاً همکاری^۶، عدالت^۷)، این مفهوم تا سال‌های اخیر از طرف روان‌شناسان مورد بررسی قرار نگرفته است (۴).

تحقیقات مختلف نشان داده‌اند که کینه‌توزی، با خصوصیات مشکل‌دار متنوعی از قبیل؛ ویژگی‌های شخصیتی پاتولوژیک (۵)، رقابت ناسالم (۶)، سطوح پایین احساس گناه (۵)، مشکلات تنظیم هیجان (۷) و مشکل در درک حالات ذهنی دیگران (۸) همراه است.

به طور کلی، این یافته‌ها نشان می‌دهد افرادی که دارای سطوح بالایی از کینه‌توزی هستند، به احتمال بیشتری اقدام به رفتارهای پرخاشگرانه و یا خصومت‌آمیز می‌کنند و به نظر می‌رسد نگران عواقب اقدامات خود برای دیگران نیستند. خصوصیات آشکار افراد کینه‌توز - نظیر نگرانی کم درباره عواقب اقدامات خود برای دیگران - سبب شده تا محققان این امکان را در نظر بگیرند که کینه‌توزی ممکن است با سبک‌های شوخ‌طبعی که افراد به کار می‌برند، مرتبط باشد (۴). به عبارت دیگر، تمایل افراد کینه‌توز به اعمال

آسیب به دیگران، ممکن است در انواع شوخ‌طبعی که این افراد استفاده می‌کنند، منعکس شود.

شوخ‌طبعی فی‌نفسه کمک کننده نیست بلکه تاثیر آن در رابطه با شاخص‌های سلامت روان از طریق دیگر متغیرهای شخصیتی نظیر رهبری و صمیمیت، تعدیل می‌شود (۹). علاوه بر این شوخ‌طبعی مانند تیغه‌دولبه ای است که می‌تواند برای روابط میان فردی مضر باشد (۱۰). فروید (۱۹۶۰) معتقد بود که شوخی می‌تواند به عنوان یک روش ناخودآگاه برای ابراز پرخاشگری استفاده شود (۴). اخیراً تحقیقات نشان داده‌اند که شوخ‌طبعی دارای کارکردهای درون‌فردی و بین‌فردی است (۱۱). به عنوان مثال، افراد اغلب از شوخی استفاده می‌کنند تا خود را راحت کنند (۱۲ و ۱۳) یا تعاملات اجتماعی را آغاز کنند (۱۴ و ۱۵). با وجود اینکه شوخ‌طبعی دارای پیامدهای مثبت زیادی از قبیل ارتقاء روابط اجتماعی (۱۶)، و کاهش حالت‌های هیجانی منفی است (۱۷)، باید توجه داشت دارای پیامدهای منفی نیز می‌باشد؛ جنبه‌های منفی شوخ‌طبعی مربوط به افرادی است که از طریق شوخی، به دیگران (به عنوان مثال، تحقیر کردن یک فرد یا یک گروه) و یا به خود (به عنوان مثال، توانایی‌های خود دست‌کم گرفتن) آسیب می‌رسانند (۱۸)، مثل افراد کینه‌توز که از شکل‌های منفی شوخ‌طبعی استفاده می‌کنند تا به دیگران آسیب وارد کنند. در این پژوهش، ارتباط کینه‌توزی با جنبه‌های مثبت و منفی شوخ‌طبعی از طریق الگوی سبک‌های شوخ‌طبعی توسعه یافته توسط مارتین و همکاران مورد بررسی قرار گرفته است (۱۹).

پژوهشگران جنبه‌های متمایزی از سبک‌های شوخ‌طبعی را از طریق یکپارچه‌سازی آنها در یک مدل دو بعدی معرفی نمودند (۱۹). بعد اول این واقعیت را آشکار کرد که شوخ‌طبعی می‌تواند هم به صورت مثبت و هم به صورت منفی ابراز شود. بعد دوم نشان دهنده هدف ارتقایی شوخ‌طبعی است به طوری که شوخ‌طبعی می‌تواند باعث افزایش ارتباط با دیگران و یا ارتقاء خود شود. این دو ابعاد شوخ‌طبعی به طور خاصی برای ایجاد چهار سبک طنز خاص ترکیب شده‌اند.

در شکل ۱ انواع سبک‌های شوخ‌طبعی نظیر، شوخ‌طبعی پیونددهنده (شوخ‌طبعی سازگارانه که روابط را با دیگران تقویت می‌کند)، شوخ‌طبعی خودارتقایی (شوخ‌طبعی سازگارانه که خود را تقویت می‌کند)، شوخ‌طبعی پرخاشگرانه

¹ Spitefulness

² behavioral economic

³ evolutionary biology

⁴ Moral concerns

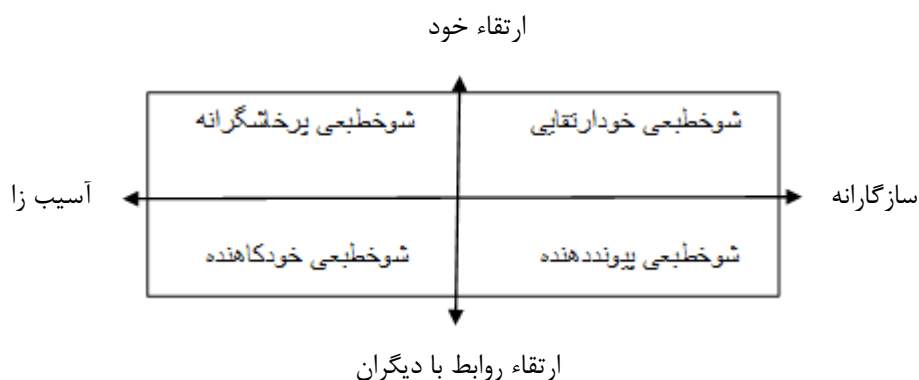
⁵ cutting off your nose to spite your face

⁶ cooperation

⁷ fairness

(شوخ‌طبعی آسیب‌زننده که خود را تقویت می‌کند) و شوخ‌طبعی خودکاهنده (شوخ‌طبعی آسیب‌زننده که روابط را

با دیگران تقویت می‌کند)، در قالب مدل دو بعدی نشان داده شده است.

شکل ۱. مدل دوبعدی سبک‌های شوخ‌طبعی

در مقابل، سبک‌های شوخ‌طبعی پرخاشگرانه و خودکاهنده با شادی رابطه منفی [۱۷]، و با علائم افسردگی رابطه مثبت دارند [۲۱]. یکی از متغیرهایی که به نظر می‌رسد با شوخ‌طبعی ارتباط دارد، شخصیت است. شخصیت‌گرایشات و خصوصیات پایداری است که تعیین‌کننده‌ی تشابهات و تفاوت‌ها در رفتارهای روانشناختی (افکار، عواطف و اعمال) افراد است و این گونه رفتارها در طول زمان تداوم دارند و به راحتی نمی‌توان آنها را تنها پیامد فشارهای اجتماعی و زیستی یک لحظه در نظر گرفت [۲۲ و ۲۳]. سبک‌های شوخ‌طبعی با ویژگی‌های شخصیتی خاصی همراه می‌باشد. در تأیید این گفته می‌توان به مواردی اشاره نمود. به عنوان مثال، وجود رابطه مثبت بین ویژگی‌های مثبت شخصیتی (مثلاً برون‌گرایی، باز بودن نسبت به تجربه) و سبک‌های شوخ‌طبعی پیونددهنده و خودارتقایی [۲۴، ۲۵ و ۲۶]. در حالی که ویژگی‌های منفی شخصیت رابطه مثبتی با سبک‌های شوخ‌طبعی پرخاشگرانه و خودکاهنده دارند [۲۴، ۱۹، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹ و ۳۰]. برخی از روان‌شناسان شخصیت نیز شوخ‌طبعی را مانند عادت به خوشحال بودن، را یک رگه مزاجی مربوط به هیجان می‌دانند و لذت بردن از شوخی‌های شدید و زنده را یکی از زیر مولفه‌های هیجان‌خواهی می‌دانند [۳۱، ۳۲ و ۳۳]. همچنین نتایج پژوهش دیگری نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی پاتولوژیک (مثلاً مخالفت‌ورزی) ارتباط مثبتی با اشکال آسیب‌زای سبک‌های شوخ‌طبعی پرخاشگرانه و خودکاهنده دارند [۷]. علاوه بر این، شخصیت جامعه‌ستیز و ماکیاولیسم نیز با سبک‌های شوخ‌طبعی پرخاشگرانه و خودکاهنده ارتباط مثبتی دارد [۱۶ و ۲۶]. با این حال، شخصیت نارسیسیسم با سبک شوخ‌طبعی پیونددهنده ارتباط مثبتی دارد که نشان می‌دهد همه

شوخ‌طبعی پیونددهنده به استفاده از شوخی اشاره دارد که روابط را افزایش و تقویت می‌کند و همچنین انسجام گروهی را افزایش می‌دهد بدون اینکه برای خود یا دیگران مضر باشد. برای مثال افراد دارای این سبک شوخ‌طبعی از حکایت‌های طنزآمیزی برای کاهش تنش استفاده می‌کنند. در سبک شوخ‌طبعی خودارتقایی افراد از شوخی به عنوان مکانیسم مقابله‌ای استفاده می‌کنند تا احساس بهتری را نسبت به خود ایجاد کنند. برای مثال افراد دارای این سبک شوخ‌طبعی از شوخی به عنوان ابزاری برای مقابله با موقعیت‌های اضطراب‌زا یا مدیریت هیجانات منفی استفاده می‌کنند. در سبک شوخ‌طبعی پرخاشگرانه افراد برای کسب احساس خوب درباره خود از شوخی به گونه‌ای استفاده می‌کنند که باعث آسیب‌زدن و رنجش دیگران می‌شوند. برای مثال افراد دارای این سبک شوخ‌طبعی بگونه‌ای شوخی می‌کنند که باعث تحقیر و ریشخندزدن به دیگران می‌شوند. البته قابل ذکر است که افراد با سبک شوخ‌طبعی پرخاشگرانه ممکن است از تأثیرات منفی شوخی خود بر دیگران کاملاً آگاه نباشند. نهایتاً این که سبک شوخ‌طبعی خودکاهنده شامل افرادی می‌شود که از طریق شوخی و به منظور تأیید دیگران به خود آسیب می‌زنند. برای مثال افراد دارای این سبک شوخ‌طبعی با شوخی‌های درباره ضعف‌های خود و برجسته کردن آنها بگونه‌ای طنزآمیز باعث سرگرم کردن دیگران می‌شوند [۱۹].

تحقیقات نشان داده‌اند که سبک‌های شوخ‌طبعی دارای پیامدهای گوناگونی هستند. به عنوان مثال، سبک‌های شوخ‌طبعی پیونددهنده و خودارتقایی با علائم افسردگی رابطه منفی با رضایت از زندگی رابطه مثبت دارند [۲۰].

ابزارهای پژوهش

۱) مقیاس کینه‌توزی^۱: این مقیاس یک ابزار ۱۷ ماده‌ای است که برای ارزیابی تمایل افراد به انجام رفتارهایی که به فرد دیگری آسیب می‌رساند و در عین حال باعث آسیب رساندن به خود فرد نیز می‌شود، ساخته شده است [۵]. این آسیب می‌تواند اجتماعی، مالی، جسمی و یا ایجاد دردسر باشد (به عنوان مثال، "گاهی اوقات می‌ارزد که کمی خودم را رنج دهم تا ببینم دیگران مجازات شایسته‌ی خود را دریافت کنند!" "اگر متوجه شوم که راننده پشت سر من بیش از حد به من نزدیک است، سعی می‌کنم به منظور تحریک آن سرعت خود را کم کنم")

از شرکت کنندگان خواسته شد که میزان توافق خود با سوالات مقیاس کینه‌توزی را از ۱ (به شدت مخالفم) تا ۵ (به شدت موافقم) رتبه بندی کنند. پایایی به روش آلفای کرونباخ در پژوهش حاضر ۰/۷۶ بدست آمد. [۵]، روایی پرسشنامه را از طریق روایی وابسته به ملاک محاسبه نمود که نتایج آن در جدول شماره ۱ ارائه شده است.

۲) پرسشنامه ۶ عاملی شخصیت^۲ (هگزاکو-۶۰): این پرسشنامه بر اساس مدل شش بعدی شخصیت در سال (۲۰۰۰) طراحی و بعداً در سال (۲۰۰۹) مورد تجدیدنظر و ارائه شده است [۳۴]. پرسشنامه فعلی دارای شش عامل؛ صداقت - فروتنی، هیجان‌پذیری، برون‌گرایی، توافق‌پذیری، وجدان و تجربه‌پذیری، و ۶۰ سوال (برای هر بعد شخصیت ۱۰ سوال) که نمره‌گذاری آن براساس مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای شامل: کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم می‌باشد. در این پرسشنامه سوالات ۱، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۴، ۱۵، ۲۰، ۲۱، ۲۴، ۲۶، ۲۸، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۵، ۴۱، ۴۲، ۴۴، ۴۶، ۴۸، ۴۹، ۵۲، ۵۳، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۵۹ و ۶۰ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. پایایی پرسشنامه ۶ عاملی شخصیت هگزاکو-۶۰، در دو نمونه دانشجویی و جامعه عادی را شرح جدول شماره ۲ بدست آوردند. در پژوهش حاضر، پایایی پرسشنامه ۶ عاملی شخصیت به روش آلفای کرونباخ برای شش عامل صداقت - فروتنی، هیجان‌پذیری، برون‌گرایی، توافق‌پذیری، وجدان و تجربه‌پذیری به ترتیب ۰/۸۸، ۰/۹۱، ۰/۸۳، ۰/۸۵، ۰/۸۸ و ۰/۸۱ بدست آمد.

ویژگی‌های منفی شخصیت با اشکال آسیب‌زای سبک‌های شوخ‌طبعی رابطه مثبت ندارند [۱۶ و ۲۶].

پژوهشگران در ابتدا شوخ‌طبعی را به عنوان یک سازه شخصیتی تک بعدی معرفی کردند که با ویژگی‌های مثبت شخصیتی در ارتباط بود و از رابطه مثبت آن با سلامت روانی و بهزیستی روان‌شناختی سخن به میان می‌آوردند در حالی که فقدان شوخ‌طبعی آسیب‌زا به اندازه استفاده از سبک‌های شوخ‌طبعی سودمند و مثبت برای سلامت روان مفید است.

در این پژوهش شوخ‌طبعی در معنی کلی آن در چهارچوب عوامل مختلف شخصیتی مورد بررسی قرار می‌گیرد و فرض بر این است که صفات کوتاه برد یا رتبه پایین‌تر^۱ (سبک‌های شوخ‌طبعی) تاثیر صفات دوربرد یا سطح بالا^۲ (کینه‌توزی) را بر دیگر ویژگی‌های مستقل تعدیل می‌کند. این رویکرد بر این تحلیل نظری مبتنی است که تاثیر صفات دوربرد یا سطح بالا را به عنوان صفات غیرموقعیتی یا غیروظیفه‌ای خاص توصیف می‌کند [۳۰]. در مقابل صفات نزدیک برد یا سطح پایین با تاثیرات فوری تری فرض می‌شوند که هم انعطاف پذیرترند و هم از لحاظ موقعیتی مشخص‌ترند. به عبارت دیگر ترکیب متغیرهای پیش‌بینی کننده دوربرد و نزدیک برد (سطح بالا و سطح پایین) در پیش‌بینی کردن، نسبت به ویژگی‌های مستقل بهتر هستند [۳۰]. بر این اساس، هدف مطالعه حاضر، بررسی ارتباط بین کینه‌توزی و ابعاد اساسی شخصیت از طریق کنترل سبک‌های شوخ‌طبعی است.

روش

نوع پژوهش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی (غیرآزمایشی) است و به شیوه همبستگی انجام شده است.

آزمودنی

الف) جامعه آماری: جامعه مورد بررسی، شامل کلیه معلمان مرد شهرستان قرچک استان تهران که در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ مشغول به فعالیت بوده اند.

ب) نمونه پژوهش: ۲۰۰ نفر از معلمان با میانگین سنی ۳۴/۳۱ و انحراف استاندارد ۷/۴۱۷± با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای به عنوان نمونه انتخاب شدند. اجرای پژوهش با توجه آزمودنی‌ها درباره اهداف پژوهش و کسب موافقت آنها صورت گرفت.

¹ lower - order

² higher - order

³ spitefulness scale

⁴ factor personality Questionnaire

جدول ۱. همبستگی مقیاس کینه‌توزی با پرسشنامه‌های معیار در نمونه دانشجویی و عادی

نمونه افراد عادی		نمونه دانشجویی		پرسشنامه‌های معیار
r	n	r	n	
۰/۵۸	۲۹۷	۰/۵۲	۹۴۶	پرسشنامه پرخاشگری
۰/۷۱	۲۹۷	۰/۶۵	۵۵۶	عاطفه بی‌تفاوت ^۱ SRP-III
۰/۴۳	۲۹۷	۰/۲۲	۵۵۶	سبک زندگی نامنظم SRP-III
۰/۶۱	۲۹۷	۰/۴۸	۵۵۶	دستکاری میان‌فردی ^۲ SRP-III
۰/۵۰	۲۹۷	۰/۵۳	۵۵۶	تمایلات مجرمانه ^۳ SRP-III
۰/۱۸	۲۹۷	۰/۱۴	۹۴۶	نمایشگری خودبزرگ‌بینانه ^۴ NPI
۰/۴۴	۲۹۷	۰/۲۷	۹۴۶	آسیب‌پذیری ^۵ NPI
۰/۴۰	۲۹۷	۰/۴۷	۹۴۶	پرسشنامه ماکیاولیسم ^۶
-	-	۰/۴۴	۳۹۰	پرسشنامه علایم جزئی ^۷
-۰/۲۷	۲۹۷	-۰/۲۳	۹۴۶	پرسشنامه عزت نفس ^۸

جدول شماره ۲. پایایی پرسشنامه ۶ عاملی شخصیت

پژوهشگران	جامعه هنجار شده	صداقت-فروتنی	هیجان‌پذیری	برونگرایی	توافق‌پذیری	وجدان	تجربه‌پذیری
[۳۲]	دانشجویان	۰/۹۳	۰/۸۵	۰/۹۱	۰/۹۲	۰/۹۲	۰/۸۸
[۳۴]	دانش‌آموزان	۰/۶۹۲	۰/۴۸۰	۰/۷۰۸	۰/۶۲۱	۰/۵۴۸	۰/۴۱۹
[۳۱]	دانشجویان	۰/۷۹	۰/۷۸	۰/۸۰	۰/۷۷	۰/۷۸	۰/۷۷
	عادی	۰/۷۴	۰/۷۳	۰/۷۳	۰/۷۵	۰/۷۶	۰/۸۰

در پژوهش حاضر ضریب پایایی پرسشنامه سبک‌های شوخ‌طبعی به روش آلفای کرونباخ در خرده مقیاس‌های شوخ‌طبعی پیوند دهنده، خودافزایی، پرخاشگرانه و خودکاهنده را به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۷۹، ۰/۷۸ و ۰/۸۱ به دست آمد.

شیوه انجام پژوهش

در تجزیه و تحلیل داده‌ها، پس از محاسبه شاخص‌های توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) به منظور بررسی رابطه کینه‌توزی با ابعاد اساسی شخصیت ضمن کنترل سبک‌های شوخ‌طبعی از روش تحلیل مسیر استفاده شد. تحلیل مسیر روشی است که برای آزمون مدل‌های کلی به کار می‌رود و مستلزم تنظیم مدلی به صورت نمودار علی است. این روش به تحلیل گر امکان می‌دهد در تحلیل داده‌ها از مفروضات علی صریحی استفاده کنند [۳۵].

ج) پرسشنامه سبک‌های شوخ‌طبعی^{۱۱}: این پرسشنامه توسط مارتین، پوهلاک، دوریس، لارسن، گری و ویبر در سال ۲۰۰۳ ساخته شده است. پرسشنامه دارای ۳۲ سوال و چهار سبک شوخ‌طبعی است که دو سبک شوخ‌طبعی پیوند دهنده و شوخ‌طبعی خودافزایی سبک‌های مثبت و سازگار و دو سبک شوخ‌طبعی پرخاشگرانه و خودکاهنده سبک‌های منفی و ناسازگار هستند [۱۹].

پایایی پرسشنامه سبک‌های شوخ‌طبعی به روش بازآزمایی با استفاده از ۱۷۹ آزمودنی (۱۲۴ زن و ۵۵ مرد) برای چهار خرده مقیاس پیوند دهنده، خودافزایی، پرخاشگرانه و خودکاهنده به ترتیب ۰/۸۵، ۰/۸۱، ۰/۸۰ و ۰/۸۲ گزارش شد و ضرایب همسانی درونی پرسشنامه سبک‌های شوخ‌طبعی پیوند دهنده، خودافزایی، پرخاشگرانه و خودکاهنده را به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۷۶، ۰/۷۸ و ۰/۷۵ به دست آوردند [۳۳].

همچنین در پژوهشی دیگر پایایی بازآزمایی پرسشنامه مذکور را پس از سه هفته برای سبک‌های شوخ‌طبعی پیوند دهنده، خودافزایی، پرخاشگرانه و خودکاهنده را به ترتیب برابر با ۰/۷۴، ۰/۷۵، ۰/۵۸ و ۰/۶۵ بدست آمد [۲۹].

¹ Callous Affect

² Self-report Psychopathy Scale

³ Erratic lifestyle

⁴ Interpersonal Manipulation

⁵ Criminal Tendencies

⁶ Grandiose Exhibitionism

⁷ Vulnerability

⁸ Machiavellianism Inventory

⁹ Brief Symptom Inventory

¹⁰ self-esteem Inventory

¹¹ Humor Styles Questionnaire

نتایج

نتایج تجزیه و تحلیل پژوهش به همراه میانگین‌ها و انحرافات استاندارد در ادامه ارائه شده است.

شیوه تحلیل داده‌ها

عملیات آماری پژوهش به وسیله نرم افزار ایموس^۱ انجام شد. برای تعیین ارتباط بین متغیرهای پژوهش از روش همبستگی پیرسون استفاده شد.

جدول شماره ۲. همبستگی، میانگین و انحراف استاندارد

	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱											
۲										۱	**۰/۲۸
۳									۱	-۰/۰۱۵	**۰/۰۴
۴								۱	**۰/۵۹	۰/۰۴۱	**۰/۰۳
۵							۱	**۰/۵۵	**۰/۵۱	-۰/۰۷۴	**۰/۱۷
۶						۱	-۰/۰۱	-۰/۱۲	۰/۰۹۱	**۰/۴۶	۰/۱۲
۷					۱	**۰/۱۸	۰/۰۵۱	-۰/۰۸۶	۰/۰۲۸	**۰/۰۳	-۰/۰۴
۸				۱	**۰/۱۲	۰/۱۳	**۰/۳۹	**۰/۰۲	**۰/۰۳	۰/۰۲۶	**۰/۲۹
۹			۱	**۰/۴۱	-۰/۰۲	**۰/۱۶	۰/۰۴۷	-۰/۰۳	**۰/۱۴	**۰/۱۷	-۰/۰۲
۱۰		۱	**۰/۲۱	**۰/۷۲	**۰/۳۱	-۰/۰۱۴	**۰/۲۹	**۰/۱۶	-۰/۱۲	-۰/۰۰۶	**۰/۱۷
۱۱	۱	**۰/۵۱	**۰/۲۲	**۰/۴۷	**۰/۲۴	**۰/۱۷	**۰/۵۲	**۰/۰۴	**۰/۰۴	**۰/۲۸	**۰/۲۹
۱۲	۳۴/۰۶	۳۲/۹۴	۳۳/۷۸	۳۵/۳۲	۳۲/۹۵	۳۱/۸۴	۳۰/۶۷	۱۹/۷۵	۲۰/۲۱	۲۴/۷۶	۲۷/۷۷
۱۳	۵/۹۴	۶/۳۷	۵/۴۹	۶/۰۸	۶/۱۵	۴/۹۸	۹/۳۰	-۰/۵۳۷	۴/۳۰	۵/۲۳	۵/۵۱

متغیرهای جدول شماره (۳): ۱- پیونددهنده ۲- خودارتقای ۳- پرخاشگرانه ۴- خودکاهنده ۵- کینه‌توزی ۶- صداقت- فروتنی ۷- هیجان‌پذیری ۸- برون‌گرایی ۹- توافق‌پذیری ۱۰- وجدان ۱۱- تجربه‌پذیری ۱۲- میانگین ۱۳- انحراف استاندارد
*معنی‌داری در سطح ۰/۰۵ **معنی‌داری در سطح ۰/۰۱

تجربه‌پذیری با سبک‌های شوخ‌طبعی پرخاشگرانه رابطه منفی دارند؛ صداقت-فروتنی، برون‌گرایی، باوجدان بودن و تجربه‌پذیری با سبک شوخ‌طبعی خودکاهنده رابطه منفی دارند. نهایتاً اینکه هیجان‌پذیری با کینه‌توزی رابطه مثبت و با سبک شوخ‌طبعی خودارتقای رابطه منفی دارد. در جدول شماره ۴ ارزیابی نرمال بودن و شاخص‌های نیکویی برازش ارائه شده است.

نتایج ماتریس همبستگی در جدول شماره ۳ نشان می‌دهد که کینه‌توزی رابطه با سبک شوخ‌طبعی پیونددهنده رابطه منفی و با سبک‌های شوخ‌طبعی پرخاشگرانه و خودکاهنده رابطه مثبت دارد؛ ابعاد اساسی شخصیت نظیر؛ صداقت- فروتنی، برون‌گرایی، وجدان و تجربه‌پذیری با سبک‌های شوخ‌طبعی پیونددهنده رابطه مثبت دارند؛ صداقت- فروتنی، توافق‌پذیری و تجربه‌پذیری با سبک‌های شوخ‌طبعی خودارتقای رابطه مثبت دارند؛ برون‌گرایی و

جدول ۴. ارزیابی نرمال بودن مدل

متغیرها	کجی (skew)	نسبت بحرانی (c.t)	کشیدگی (kurtosis)	نسبت بحرانی (c.t)
شوخ‌طبعی پیونددهنده	-۰/۳۱۶	-۱/۸۲۳	-۰/۷۶۰	-۲/۱۹۴
شوخ‌طبعی خودارتقای	-۰/۵۱۵	-۵/۹۷۲	۰/۷۸۱	۲/۲۵۴
شوخ‌طبعی پرخاشگرانه	۰/۹۴۹	۵/۴۷۹	۱/۹۶۷	۵/۶۷۹
شوخ‌طبعی خودکاهنده	۰/۵۸۷	۳/۳۸۸	۰/۱۲۳	-۰/۳۵۵
صداقت-فروتنی	۰/۳۱۶	۱/۸۲۳	۱/۲۰۴	۱/۴۷۵
هیجان‌پذیری	-۰/۵۲۹	-۳/۰۵۳	۱/۲۱۹	۳/۵۲۰
برون‌گرایی	-۰/۱۲۱	-۰/۶۹۹	-۰/۵۸۵	-۱/۶۸۸
توافق‌پذیری	۰/۱۱۲	۰/۶۵۰	۰/۹۲۹	۲/۶۸۱
باوجدان بودن	۰/۰۷۸	۰/۴۵۲	-۰/۴۰۹	-۱/۱۸۱
تجربه‌پذیری	-۰/۲۷۳	-۱/۵۷۷	۰/۲۲۹	۰/۶۶۲
کینه‌توزی	۱/۳۹۹	۸/۰۷۷	۲/۱۵۲	۶/۲۱۲
چندمتغیره			۲/۴۴	۱/۰۱۵

^۱ AMOS

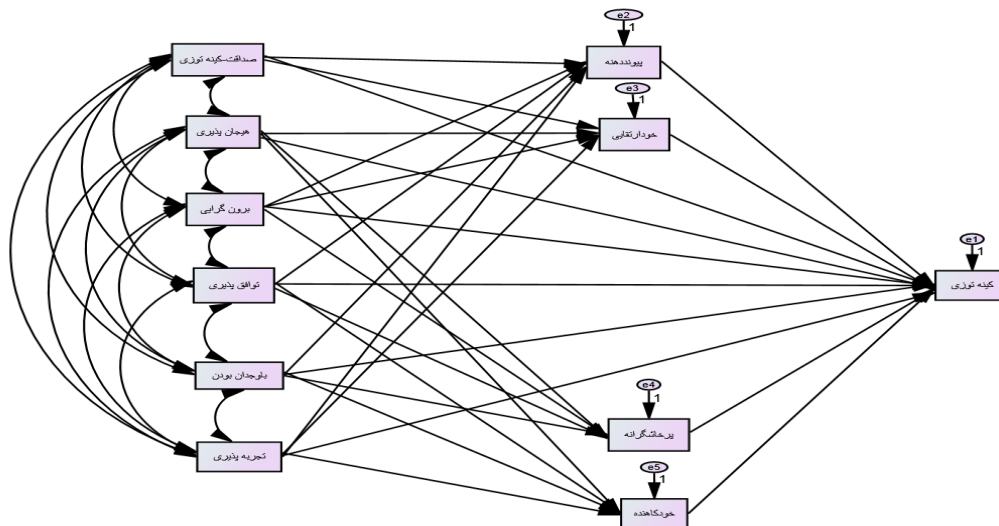
با توجه به مقدار نسبت بحرانی جدول شماره ۴ (۱/۰۱۵)، نرمال بودن چندمتغیره برقرار است.

جدول ۵. شاخص‌های نیکویی برازش پیرامون آزمون برازندگی مدل مفهومی پژوهش

RMR	IFI	NNFI	CFI	GFI	RMSEA	X2
۰/۱۵	۰/۸۲	۰/۸۰	۰/۸۲	۰/۵۹	۰/۱۶	(S: ۰/۰۰۱)۲۱/۱۲۹۰

سبک‌های شوخ‌طبعی بر کینه‌توزی به کار گرفته می‌شود. بر این اساس، پس از مرور بر مبانی نظری و همچنین تحقیقات قبلی، مدل نظری و مفهومی تحقیق به صورت آنچه در شکل شماره ۱ نمایش داده شده است، تنظیم شد. سپس، به آزمون ساخت روابط علی بین متغیرهای مستقل در مدل و کیفیت تاثیر گذاری آن بر متغیر وابسته کینه‌توزی پرداخته شد (شکل شماره ۲).

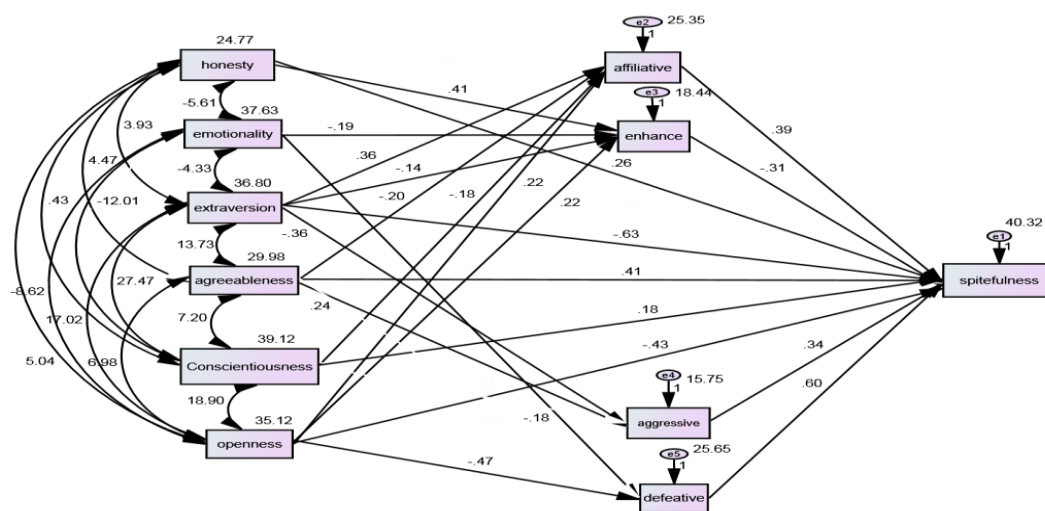
شاخص‌های برازش جدول ۵ نشان می‌دهد که مقدار مجذور کای (۲۱/۱۲۹۰) در سطح خطای کمتر از ۰/۰۰۱ معنی‌دار بوده است. بنابراین بر اساس این شاخص، مدل از برازش مناسبی برخوردار است. به منظور بررسی فرضیه تحقیق "ارتباط بین کینه‌توزی و ابعاد اساسی شخصیت از طریق سبک‌های شوخ‌طبعی کنترل می‌شود" از تحلیل مسیر استفاده شد که به منظور بررسی اثرات مستقیم، اثرات غیرمستقیم و کل متغیرهای ابعاد اساسی شخصیت و

شکل شماره ۲. مدل نظری و مفهومی متغیرهای پژوهش

جدول شماره ۶. اثرات کلی، مستقیم و غیرمستقیم ابعاد اساسی شخصیت و سبک‌های شوخ‌طبعی بر کینه‌توزی

ضرایب رگرسیون استاندارد شده متغیرهای پژوهشی					
کینه‌توزی					
متغیرهای پژوهش	اثرات کلی	Sig.	اثرات مستقیم	Sig.	اثرات غیر مستقیم
شوخ‌طبعی پیونددهنده	۰/۲۲۲	۰/۰۰۱	۰/۲۲۲	۰/۰۰۱	-
شوخ‌طبعی خودار تقایی	-۰/۱۷۴	۰/۰۱۵	-۰/۱۷۴	۰/۰۱۵	-
شوخ‌طبعی پرخاشگرانه	۰/۱۵۸	۰/۰۲۶	۰/۱۵۸	۰/۰۲۶	-
شوخ‌طبعی خودکاهنده	۰/۳۷۳	۰/۰۰۱	۰/۳۷۳	۰/۰۰۱	-
صداقت-فروتنی	۰/۰۸۴	۰/۱۹۸	-۰/۱۳۸	۰/۰۷۵	-۰/۰۵۴
هیجان پذیری	-۰/۰۵۰	۰/۵۱۰	-۰/۰۲۰	۰/۶۹۸	-۰/۰۳
برون گرایی	-۰/۳۶۹	۰/۰۰۱	-۰/۴۱۱	۰/۰۰۱	۰/۶۵۴
توافق پذیری	۰/۲۷۹	۰/۰۰۱	۰/۲۴۰	۰/۰۰۱	۰/۶۷۴
باوجدان بودن	۰/۱۰۸	۰/۰۹۷	۰/۱۲۳	۰/۰۹۵	-۰/۰۱۵
تجربه پذیری	-۰/۴۴۲	۰/۰۰۱	-۰/۲۷۴	۰/۰۰۱	-۰/۱۶۸

شکل شماره ۲. مدل تحلیل رابطه کینه‌توزی و ابعاد اساسی شخصیت با واسطه‌گری سبک‌های شوخ‌طبعی

است [۴]. که احتمالاً نشان دهنده عدم وجود نگرانی افراد کینه‌توز درباره افکار، احساسات و رفتار دیگران است [۲۵]. این ویژگی ممکن است منجر به این شود که افراد کینه‌توز از شوخی که برای تقویت روابط آنها با دیگران طراحی شده است، کمتر استفاده کنند [۱۹، ۱۴]. علاوه بر این افراد کینه‌توز ممکن است سبک شوخ‌طبعی پرخاشگرانه را اتخاذ کنند، زیرا به آنها اجازه می‌دهد تا دیگران را تخریب، تحقیر کنند و به این طریق آسیب برسانند، حتی اگر این کار مشکلات اجتماعی یا حیثیتی را برای آنها به وجود آورد. (از طرف دیگران تایید نشود). در کل این یافته‌ها نشان می‌دهد افرادی که از سطوح بالایی از کینه‌توزی برخوردارند به احتمال کمتری از سبک‌های شوخ‌طبعی سازگارانه استفاده می‌کنند و به احتمال بیشتری اقدام به استفاده از سبک‌های شوخ‌طبعی می‌کنند که جهت ارتقاء خود کاربرد دارند به طوری که منجر به تخریب رابطه آنها با دیگران شود. این الگو با نتایج مطالعات اخیر مطابقت دارد که نشان می‌دهند کینه‌توزی با رفتارهای خصومت‌آمیز و پرخاشگرانه و سطوح پایین گناه همراه است [۵].

به نظر می‌رسد افرادی که کینه‌توزند ممکن است از شوخی‌هایی استفاده کنند که برای دیگران مضر است بدون اینکه درگیر رفتارهای آشکارا آسیب‌زننده منفی شوند. این یافته‌ها به ما کمک می‌کند تا انگیزه‌های کینه‌توزی و همچنین ارتباط آن با رفتارهای اجتماعی نامناسب را درک کنیم.

نتایج مطالعه حاضر همچنین نشان داد که کینه‌توزی با سبک شوخ‌طبعی خودکاهنده ارتباط مثبت دارد. این یافته نیز با نتایج تحقیق رابل و همکاران همخوان است [۴].

طبق نتایج جدول شماره ۶، کلیه متغیرهای پژوهشی ابعاد اساسی شخصیت (به استثنای هیجان‌پذیری) و سبک‌های شوخ‌طبعی بر کینه‌توزی دارای اثر کلی و مستقیم دارند. اما بعد از کنترل سبک‌های شوخ‌طبعی تمامی روابط بین کینه‌توزی و ابعاد اساسی شخصیت بجز تجربه‌پذیری معنی‌داری خود را از دست می‌دهند.

جدول شماره ۷. واریانس تبیین شده (R^2) متغیرهای برون‌زاد (مستقل) با متغیرهای برون‌زاد (وابسته)

مقدار	کینه‌توزی	پیونددهنده	خودارتقایی	پرخاشگرانه	خودکاهنده
R^2	۰/۵۲۷	۰/۱۶۱	۰/۳۲۴	۰/۱۴۷	۰/۲۱۴

طبق نتایج جدول شماره ۷، ۵۲۷٪ واریانس کینه‌توزی توسط ابعاد اساسی شخصیت و سبک‌های شوخ‌طبعی ۱۶۱٪ واریانس سبک شوخ‌طبعی پیونددهنده، ۳۲۴٪ واریانس سبک شوخ‌طبعی خودارتقایی، ۱۴۷٪ واریانس سبک شوخ‌طبعی پرخاشگرانه و ۲۱۴٪ واریانس سبک شوخ‌طبعی خودکاهنده توسط ابعاد اساسی شخصیت تبیین می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش به بررسی نقش واسطه‌ای سبک‌های شوخ‌طبعی بر رابطه بین کینه‌توزی با ابعاد اساسی شخصیت پرداخته شد. به طور خاص، به این موضوع پرداخته شد که آیا ارتباط بین کینه‌توزی با ابعاد اساسی شخصیت (هگزاکو) پس از کنترل سبک‌های شوخ‌طبعی حفظ خواهد شد یا خیر؟ نتایج پژوهش نشان داد که کینه‌توزی با سبک‌های شوخ‌طبعی سازگار (پیونددهنده) رابطه منفی و با سبک‌های شوخ‌طبعی آسیب‌زا (پرخاشگرانه و خودکاهنده) رابطه مثبت دارد. این نتیجه با نتایج تحقیق رابل و همکاران همخوان

همچنین تحلیل نتایج نشان داد که کلیه متغیرهای پژوهشی ابعاد اساسی شخصیت (به استثنای هیجان‌پذیری) و سبک‌های شوخ‌طبعی بر کینه‌توزی دارای اثر کلی و مستقیم هستند. اما بعد از کنترل سبک‌های شوخ‌طبعی تمامی روابط بین کینه‌توزی و ابعاد اساسی شخصیت بجز تجربه‌پذیری معنی‌داری خود را از دست می‌دهند. این نتیجه بیانگر این واقعیت است صفات کوتاه‌برد یا رتبه پایین‌تر (سبک‌های شوخ‌طبعی) تاثیر صفات دور‌برد یا سطح بالا را بر دیگر ویژگی‌های مستقل تعدیل می‌کند. این رویکرد بر این تحلیل نظری مبتنی است که تاثیر صفات دور‌برد یا سطح بالا را به عنوان صفات غیرموقعیتی یا غیروظیفه‌ای خاص توصیف می‌کند. در مقابل صفات نزدیک‌برد یا سطح پایین با تاثیرات فوری تری فرض می‌شوند که هم انعطاف‌پذیرترند و هم از لحاظ موقعیتی مشخص‌ترند. به عبارت دیگر، ترکیب متغیرهای پیش‌بینی‌کننده دور‌برد و نزدیک‌برد (سطح بالا و سطح پایین) در پیش‌بینی کردن، نسبت به ویژگی‌های مستقل بهتر هستند [۳۰].

محدودیت‌های پژوهش حاضر در تفسیر یافته‌های آن نمی‌توان نادیده گرفت. از یک طرف این پژوهش در نمونه معلمان صورت گرفته است که ممکن است معرف مناسبی از وضعیت کل جامعه نباشد و تعمیم نتایج را با دشواری مواجه کند. محدودیت دیگر این است که نمی‌توان از طریق مطالعه حاضر جهت علیت را مشخص نمود. علاوه بر این، الگوی تحت بررسی این مطالعه این بود که آیا صفات شخصیتی نظیر سبک‌های شوخ‌طبعی می‌تواند نقش کینه‌توزی را در ارتباط با ابعاد اساسی شخصیت تعدیل کند، در عین حال این امکان نیز وجود دارد که سبک‌های شوخ‌طبعی فرد ممکن است سبب رشد ویژگی‌های شخصیتی خاص شوند (برای مثال افرادی که سبک شوخ‌طبعی غالب‌شان پرخاشگرانه است ممکن است باعث تمایل به رفتارهای کینه‌توزانه شود) و یا این‌که متغیرهای دیگری ممکن است سبب رشد ابعاد اساسی شخصیت و کینه‌توزی شود. انجام پژوهش‌های آزمایشی از طریق کنترل متغیرهای مداخله‌گر، به منظور بررسی اثرات تعدیل‌کنندگی کینه‌توزی ضروری به نظر می‌رسد. مشکلات احتمالی مربوط به اعتبار آزمون‌های مورد استفاده و شیوه اجرای آنها در این پژوهش را نباید از نظر دور داشت.

جمع بندی نهایی، براساس یافته‌های این پژوهش، نقش واسطه‌ای سبک‌های شوخ‌طبعی در رابطه بین کینه‌توزی و ابعاد اساسی شخصیت مورد تایید قرار گرفت؛ از آنجایی که بین سبک‌های شوخ‌طبعی و کینه‌توزی رابطه وجود دارد و همچنین بین سبک‌های سازگار و ناسازگار شوخ‌طبعی نیز رابطه منفی وجود دارد این نتیجه استنباط می‌شود که حضور

افرادی که از سطوح بالایی از کینه‌توزی برخوردارند بیشتر احتمال دارد که با دیگران شوخ‌هایی داشته باشند که خودشان را مورد مضحکه و ریشخند قرار دهند. این یافته ممکن است منعکس‌کننده این واقعیت باشد که افراد با سطوح بالای کینه‌توزی زیاد نگران رفاه خویش نیستند [۱] که می‌تواند تمایل خود را با استفاده از این سبک شوخ‌طبعی خودکاهنده نشان دهند. همچنین لازم به ذکر است که ارتباط منفی بین کینه‌توزی و سبک شوخ‌طبعی پیونددهنده وجود داشت. در مجموع به نظر می‌رسد افراد کینه‌توز عمدتاً درگیر رفتارهای آسیب‌زایی که ویژگی هسته‌ای کینه‌توزی است [۶] هستند که با اتخاذ شیوه‌های آسیب‌زای شوخ‌طبعی (به عنوان مثال شوخی پرخاشگرانه) - یا عدم استفاده از اشکال سازگارانه شوخ‌طبعی (به عنوان مثال شوخ‌طبعی پیونددهنده) باعث استفاده از چنین رفتارهای آسیب‌زایی می‌شوند.

یافته‌های مربوط به رابطه بین کینه‌توزی و ابعاد اساسی شخصیت نشان داد که کینه‌توزی با ابعاد شخصیتی برون‌گرایی، باوجدان بودن و تجربه‌پذیری رابطه منفی دارد در حالی که ارتباط معنی‌داری بین کینه‌توزی و دیگر ابعاد شخصیتی بدست نیامد. این یافته با نتایج پژوهش [۴،۲۵] همخوان است. افراد با صفات شخصیتی برون‌گرا، تجربه‌پذیر و باوجدان افرادی اجتماعی، دوستدار دیگران، باجرات، فعال، سرخوش، با انرژی، خوشبین، فعال و اهل گفتگو هستند [۳۳] که به نظر می‌رسد این ویژگی‌ها در تناقض با ویژگی‌های افراد کینه‌توز (تحقیر دیگران، تمایل به ایجاد آشوب و درگیری، اهل جر و بحث، بدبین) می‌باشد [۱].

یافته‌های مربوط به ارتباط بین ابعاد اساسی شخصیت و سبک‌های شوخ‌طبعی نشان داد که صداقت-فروتنی و تجربه‌پذیری ارتباط مثبتی با سبک‌های شوخ‌طبعی پیونددهنده و خودارتقای داشت، اما توافق‌پذیری تنها با سبک شوخ‌طبعی خودارتقای ارتباط مثبت داشت و برون‌گرایی و باوجدان بودن با سبک شوخ‌طبعی پیونددهنده ارتباط مثبت داشت. همچنین برون‌گرایی و تجربه‌پذیری با سبک‌های شوخ‌طبعی ناسازگار (پرخاشگرانه و خودکاهنده) رابطه منفی داشتند و علاوه بر این، صداقت-فروتنی و باوجدان بودن با سبک شوخ‌طبعی خودکاهنده رابطه منفی داشتند. نهایتاً اینکه هیجان‌پذیری با سبک شوخ‌طبعی خودارتقای رابطه منفی داشت. این یافته‌ها همخوان با نتایج تحقیقات [۲۱، ۳۳، ۴، ۱۹] است. این یافته‌ها نشان می‌دهند افرادی که سبک‌های شوخ‌طبعی پیونددهنده و خودارتقای استفاده می‌کنند به احتمال بیشتر سرزنده، شاد و خلاق هستند که این رفتارها سازگار با رفتارهایی که جزء ویژگی‌های شخصیتی مثبت هستند، می‌باشند.

- 12- Tapley, R. (2007). The value of humor. *The Journal of Value Inquiry*, 40, PP. 421-431
- 13- Abel, M. (2002). Humor stress and coping strategies. *International Journal of Humor Research*, 15, PP. 365-381
- 14- Ruch, W., & Heintz, S. (2013). Humour styles, personality and psychological well-being: What's humour got to do with it?. *European Journal of Humour Research*, 4, PP. 1-24.
- 15- Yip, J. A., & Martin, R. A. (2006). Brief report sense of humor, emotional intelligence and social competence. *Journal of Research in Persona Lity*, 40, PP. 1202-1208
- 16- Martin, R. A., Lastuk, J. M., Jeffery, J., Vernon, P. A., & Veselka, L. (2012). Relationships between the dark triad and humor styles: A replication and extension. *Personality and Individual Differences*, 52, PP. 178-182
- 17- Ford, T. E., McCreight, K. A., & Richardson, K. (2014). Affective style, humor styles, and happiness. *Europe's Journal of Psychology*, 10, PP. 451-463
- 18- Martin, R. A. (2007). The psychology of humor: An integrative approach. *European Journal of Humour Research*, 2, PP. 35-41
- 19- Martin R., A., Pu hlike- Doris, P., Larsen, G., Gray J., Weir, K. (2003). In dividual difference in uses of Humor and their relation to psychological well-being: Development of the humor styles Questionaior. *Journal of research in personality*, 37, PP. 48-75
- 20- Dyck, K. T., & Holtzman, S. (2013). Understanding humor styles and well-being: The importance of social relationships and gender. *Personality and Individual Differences*, 55, PP. 53-5
- 21- Tucker, R. P., Wingate, L. R., O'Keefe, V. M., Slish, M. L., Judah, M. R., & Rhoades-Kerswill, S. (2013). The moderating effect of humor style on the relationship between interpersonal predictors of suicide and suicidal ideation. *Personality and Individual Differences*, 54, PP. 610-615.

۲۲- خرمائی، فرهاد؛ فرمانی، اعظم. (۱۳۹۳). بررسی نقش پنج عامل بزرگ شخصیت در پیش بینی صبر و مولفه‌های آن در دانشجویان. دو فصلنامه علمی- پژوهشی روان‌شناسی بالینی و شخصیت (دانشور رفتار)، سال ۲۱، دوره جدید شماره ۱۱، صص ۲۴-۱۱.

یا عدم حضور سبک‌های شوخ‌طبعی آسیب‌زا می‌تواند در تبیین میزان کینه‌توزی حائز اهمیت باشد. به هر حال، این پژوهش می‌تواند بیانگر اهمیت نقش شوخ‌طبعی در کینه‌توزی باشد.

منابع

- 1-Zeigler-Hill, V., McCabe, G. A., & Vrabel, J. K. (2016). The dark side of humor: DSM-5 pathological personality traits and humor styles. *Europe's Journal of Psychology*, 12, PP. 363-376
- 2-Smead, R., & Forber, P. (2013). The evolutionary dynamics of spite in finite populations. *Evolution*, 67, PP. 698-707
- 3- Marcus, D. K., & Norris, A. L. (2016). The dark side of personality: Research at the interface of social, personality and clinical psychology. *Personality and Individual Differences*, 77, 79-85.
- 4- Vrabel, J. K., Zeigler-Hill, V., & Shango, R., G. (2017). Spitefulness and humor styles. *Personality and Individual Differences*, 105, PP. 238-243
- 5- Marcus, D, K., Zeigler-Hill, V., Mercer, S, H., & Norris, A., L. (2014). The Psychology of Spite and the Measurement of Spitefulness. American Psychological Association, Advance online publication. <http://dx.doi.org/10.1037/a0036039>.
- 6- Gardner, A., & West, S, A. (2004). Spite and the scale of competition. Blackwel Lpublishing LTD, 17, PP. 1195-1203
- 7- Zeigler-Hill, V., Noser, A. E., Roof, C., Vonk, J., & Marcus, D, K. (2015). Spitefulness and moral values. *Personality and Individual Differences*, 77, PP. 86-90
- 8- Eving, T. D., Vonk, J., & Zeigler-Hill, V. (2016). Spitefulness and deficits in the social-perceptual and social-cognitive components of Theory of Mind. *Personality and Individual Differences*, 91, PP. 7-13
- 9- Kuiper, N. A., & Borowicz-Sibenik, N. (2005). A good sense of humor doesn't always help: agency and communication as moderators of psyCological well-being. *Personality and Individual Difference*, 38, PP. 365-377
- 10- Lyttle, J. (2007). The judicious use and management of humor in the workplace. *Business of Horizons*, 50, PP. 239-245
- 11- Martin, R. A. (2010). The psychology of humor: An integrative approach. : *Journal of research in personality*, 52, PP. 178-182

۳۳- زارع، حسین؛ کمالی زارچ، محمود و رضایی‌نسب، فاطمه. (۱۳۸۸). سبک‌های شوخ‌طبعی و پنج رگه شخصیت. روان‌شناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی، سال ۶، شماره ۲۲، صص ۱۱۹-۱۲۸.

۳۴- خضری، ستاره و معنوی‌پور، داود. (۱۳۹۵). ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه شخصیت هگزاکو در میان دانش‌آموزان. شفای خاتم، دوره ۴، شماره ۴، ۶۱-۵۰.

۳۵- سیدحسینی، سیدمحمد؛ علی‌احمدی، علیرضا؛ فکری، رکسانا و فتحیان، محمد. (۱۳۸۸). طراحی الگوی چابکی در فرآیند توسعه محصول جدید با استفاده از مدل تحلیل مسیر در صنایع خودروسازی ایران. نشریه بین‌المللی مهندسی صنایع و مدیریت تولید، شماره ۴، جلد ۲۰، صص ۸۹-۷۷.

۲۳- فولادی، نگار؛ شهیدی، عنایت‌اله. (۱۳۹۶). نقش ویژگی‌های شخصیتی و امید به زندگی در پیش‌بینی سرسختی روان‌شناختی در بین دانشجویان با توجه به جنسیت. دو فصلنامه علمی- پژوهشی روان‌شناسی بالینی و شخصیت (دانشور رفتار)، دوره ۱۵، شماره ۱، پیاپی ۲۸ صص ۹۳-۱۰۱.

۲۴- قالی حاجیوند، رستم؛ احمدی، عبدالجواد و کاکاوند، علی‌رضا. (۱۳۹۱). بررسی سبک‌های شوخ‌طبعی به عنوان تعدیل کننده‌های ارتباط میان پنج عامل شخصیتی و سلامت عمومی. مجله علوم رفتاری، شماره ۱، صص ۸۵-۷۹.

25- Jensen, K. (2010). Punishment and spite, the dark side of cooperation. *The Royal Society B Biological Sciences*, 365, PP. 2635-2650

26- Veselka, L., Schermer, J. A., Martin, R. A., & Vernon, P. A. (2010). Relations between humor styles and the dark triad traits of personality. *Personality and Individual Differences*, 48, PP. 772-774

27- Hartsell, B. (2004). An investigation of the role of humor in the lives of highly Creative youhg Adults. Unpublished. Doctoral Dissertation. Georgiu Univercity.

28- Holmes, J., Marra. M. (2001). Having a laugh at work: How humor contributions to Workplace Culture. *Journl of Pragmatics*, 34, PP. 1683 -1710

۲۹- علی نیا، رستم؛ دوستی، یارعلی؛ دهشیری، غلامرضا و حیدری، محمدحسین. (۱۳۸۷). سبک‌های شوخ‌طبعی، بهزیستی فاعلی و هوش هیجانی. فصلنامه روان‌شناسان ایرانی، سال ۵، شماره ۱۸، صص ۱۶۹-۱۵۹.

30- Greven, C., Chamorro-Premuzic, T., Arteche, A., & Furnhum, A. (2008). A hierarchical integration of dispositional determinants of general health in students: the Big Five, trait emotional intelligence and humour styles. *Personality and Individual Difference*, 44, PP. 1562-1573

31- Ashton, M.C., & Lee, K. (2009). The HEXACO-60: A short measure the major dimensions of personality. *Journal of Personality Assessment*. 91, PP. 340-345

۳۲- پالاهنگ، حسن؛ نشاط‌دوست، حمیدطاهر و مولوی، حسین. (۱۳۸۸). هنجاریابی پرسشنامه ۶ عاملی شخصیت HEXACO-PI-R در دانشجویان ایرانی. فصلنامه علمی- پژوهشی روان‌شناسی دانشگاه تبریز، سال ۴، شماره ۱۶، صص ۶۹-۴۸.